

SİĞINMACI VE MÜLTECİ SORUNU: ARAKANLI MÜSLÜMANLAR ÖRNEĞİ ASYLUM SEEKER AND REFUGEE PROBLEM: THE CASE OF ARAKAN MUSLIMS

Serdar ÇAKMAK

Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü

serdarcakmak@nevsehir.edu.tr

ORCID: 0000-0001-6016-6115

ÖZ

Geliş Tarihi:

05.07.2022

Kabul Tarihi:

19.07.2022

Yayın Tarihi:

30.09.2022

Anahtar Kelimeler:

Arakanlı
Müslümanlar,
Sığınmacı, Mülteci,
Myanmar, Bangladeş

Keywords:

Arakan Muslims,
Asylum Seeker,
Refugee, Myanmar,
Bangladesh

Günümüzde yaşanan zorunlu göç sürecinde, sığınmacı, mülteci ve ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin 70 milyonu aştığı dünyamızda birçok farklı sorun ortaya çıkmış ve halen çözülmeyi beklemektedir. Spesifik bağlamda ise Arakanlı Müslümanlar (Rohingyalılar)'ın hem Myanmar'da hem de Bangladeş'teki sığınmacı kamplarında yaşadıkları sıkıntılardan bahsedilecek olan bu makalede, yaşanan sorunlara çözüm önerileri de getirilmeye çalışılacaktır. Tüm bu yaşanan etnik temizlik ve soykırım suçlarının nedenini anlayabilmek için öncelikle Arakan coğrafyasının tarihinden, 18. yüzyıldan itibaren yaşanan işgallerden ve bu toplumun ne tür hak ihlallerine maruz kaldığından bahsetmek mantıklı olacaktır. Ayrıca, kavramsal tartışmaların önüne geçmek için sığınmacı ve mülteci kavramları Arakanlı Müslümanlarla bağlantılı olarak açıklanacak, Bangladeş'te yer alan ve dünyanın en büyük sığınmacı kamplarından birisi olan Kutupalong (Cox's Bazar) sığınmacı kampında yaşanan zorluklardan, yardım örgütlerinin çabalarından ve alınması gereken acil önlemlerden bahsedilecektir. Birleşmiş Milletler'in açıklamasına göre, 'dünya üzerinde en çok zulüm ve şiddet gören etnik topluluk' olan Arakanlı Müslümanların sığınmacı kamplarında yaşadıkları sağlık, barınma ve insan ticareti ile ilgili sorunlarına da değinilecek ve çözümsel analizler yapılacaktır.

ABSTRACT

In today's forced migration process, in our world where asylum seekers, refugees and internally displaced people exceed 70 million, many different problems have arisen and are still waiting to be solved. In a specific context, in this article, the problems experienced by Arakan Muslims (Rohingya) both in Myanmar and in the refugee camps in Bangladesh will be discussed, and an attempt to offer some solutions to these problems will be made. In order to understand the reason of the crimes of ethnic cleansing and genocide, it will be logical to analyse the history of Arakan geography, the occupations since the 18th century and the rights violations this society has been subjected to. In addition, in order to prevent conceptual discussions, the concepts of 'asylum seeker' and 'refugee' will be explained in connection with Arakan Muslims, and the difficulties experienced in the Kutupalong (Cox's Bazar) Refugee Camp, which is one of the largest refugee camps in the world, in Bangladesh, the efforts of aid organizations and the urgent measures that need to be taken will be mentioned. The problems related to health, shelter and human trafficking experienced by Arakan Muslims in the refugee camps, who are according to the statement of the United Nations 'the ethnic group that suffers the most oppression and violence in the world', will also be addressed and analysed.

DOI: <https://doi.org/10.30783/neysosbilin.1141047>

Atıf/Cite as: Çakmak, S. (2022). Sığınmacı ve Mülteci Sorunu: Arakanlı Müslümanlar Örneği. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(3),1887-1896-

Giriş

Dünya genelinde yaşanan sığınmacı ve mülteci sorunları, son on yıldır hız kesmeden devam etmekte, özellikle dünyanın ekonomik açıdan en fakir bölgelerini etkileyerek, çağlar boyunca devam etmekte olan sömürge ve baskı politikalarının artçı etkileri olarak gün yüzüne çıkmaktadır.

Günümüz dünyasında 71 milyonu aşkın insanın yerinden yurdundan edildiği, ya ülke içinde yerinden edilmiş kişilere ya da sığınmacı ve mülteci konumuna düştüğü bir senaryo ortaya çıkmış, 26 milyon insanın mülteci, 41 milyonunun ülke içinde yerinden edilmiş kişi, 3.5 milyonun da sığınmacı olduğu iddia edilse de, bu rakamlarda da değişiklikler olabilmektedir. Daha net bir biçimde belirtmek gerekirse, 'sığınmacı' olan bir kişiye bir anda 'mülteci' demek hukuksal anlamda çelişki oluşturacağı gibi, tanımsal ayrımları yanlış algılamaya da neden olmaktadır. Bu insanların çoğu halen mültecilik statüsü alamamış, buldukları ülkenin vatandaşlarıyla eşit haklara sahip olmak bir yana, eğitim, sağlık ve barınma gibi her insanın doğuştan sahip olması gereken temel haklara dahi sahip olamamışlar, birçok sığınmacı ve mülteci anlaşmasına aykırılık teşkil eden bir durumla yüzleşilmek zorunda kalmıştır. Türkiye vb. ülkeler ise 'geçici koruma' statüsü gibi farklı bir tanımlamaya gitmiş, ne birçok haktan yoksun bırakılan 'sığınmacı' statüsünü ne de 'mültecilik' gibi vatandaşlığa yakın haklara sahip olan bir statüyü seçmişlerdir.

Makalenin ileriki kısımlarında Arakanlı Müslümanlar bağlamında açıklanacak olan sığınmacı ve mülteci kavramları da, Arakanlı (Rohingyalı) Müslümanlar bağlamında ne tür sonuçlara neden olduğu ya da olacağı noktasında analize tabii tutulacak, karşılaşılan sorunlar çözüm odaklı bir bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılacaktır. Tüm bu kavramsal süreçleri anlatmadan önce tarihsel konulardan da bahsetmek mantıklı olacaktır. Özellikle Arakan İslam Krallığı'nın bu bölgede iki yüzyıl hüküm sürmesi ve ardından Burmalı Budistlerin ve İngilizlerin bölgeyi işgal etmesiyle başlayan şiddet ve baskı olayları tüm coğrafyayı etkisi altına almış, sonu gelmeyen etnik temizlik ve zulüm devam etmiştir.

Ayrıca, günümüze kadar gelen tüm bu sorunları iyi anlayabilmek için Arakanlı Müslümanların yaşadıkları hak ihlallerine de değinmek gerekmektedir. Bu hak ihlallerinin en önemlisi ise vatandaşlık statüsünün kaybı konusudur. 15 Ekim 1982 yılında çıkarılan bir kanunla Arakanlıların elinden alınan ve bu kişileri bir günde vatansız konumuna düşüren bu tür kanun ve yönetmeliklere değinmek, günümüze kadar gelen sığınmacı probleminin ana girizgahını anlamak için elzem olmaktadır.

Tüm bu gelişmeler perspektifinde belirtmek gerekir ki, Çin'den gelen Maoist Budistler, 1942 yılında Arakanda yaşanan katliamların akabinde 1962 yılında askeri cunta yönetimi ile iktidarı ele geçirmişler, 1982 yılında çıkarılan vatandaşlık kanunuyla da tüm Arakanlı Müslümanları zorunlu iç ve dış göçe maruz bırakmışlardır. Ayrıca bu hak ihlalleri bir domino etkisiyle diğer tüm insan hak ve özgürlükleri alanına da yayılmış, Arakanlıların komşu Bangladeş'e sığınmalarına neden olmuştur. Myanmar (Burma) askeri cunta yönetiminin 2012 (Mayıs ve Haziran katliamları) ve 2017 (Ağustos katliamı) yılları döneminde Arakanlı Müslümanlara yönelik etnik temizlik ve yok etme politikalarının başlangıcını teşkil eden bu süreç, dünyanın en büyük sığınmacı kamplarından birisinin (merkez kamp ve çevresindeki yerleşimler) Bangladeş'te var olmasına neden olmuştur (Ahluwalia ve Toby, 2018: 291).

Bilindiği üzere, 8'e yakın büyük katliam yaşayan, yüzlerce küçük çaplı şiddet olayına maruz kalan Arakanlı Müslümanlar, sırasıyla 1942-2012 ve 2017 yıllarında etnik temizlikle yüzleşmişler, köyleri yakılan bu insanlar, ya dağlık arazilere kaçmışlar ya da Myanmar-Bangladeş arasındaki zorlu Naf nehrini geçip sınırın Müslüman tarafına sığınmışlardır. Arakanlı Müslümanlar, Myanmar, Bangladeş vb. dünyanın birçok bölgesinde yaşamalarına rağmen net nüfuslarının bilinmemesinin nedeni, vatansız olmaları ve 'beyaz kimlik (white card)' dışında bir belgeye sahip olmamalarıdır. 1970'li yıllarda 4 milyona yakın olan nüfusları, günümüzde 2 milyona kadar düşmüştür. Bunun en büyük neden elbette ki katliama uğramaları, sürgüne tabii tutulmaları, evlenme ve çocuk yapma yasaklarıyla soykırıma maruz kalmaları durumlarıdır (Lewis, 2019: 1887).

Myanmar'da yaşadıkları tüm bu zulümlerin ardından Bangladeş'in Cox's Bazar bölgesine gelen, kendi imkanlarıyla ve kimi yardımlarla birçok küçük ve büyük çaplı sığınmacı kampı kuran Arakanlılar, hayatta kaldıkları için müteşekkir olsalar da şu anda başka sorunlarla yüzleşmektedirler. Bu bölgedeki en büyük kamplardan birisi olan Kutupalong Sığınmacı Kampı'nda sağlık, beslenme ve barınma haklarından mahrum olmakta, gün ve gün yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Temel insani haklardan yoksun oldukları için (büyük bir eksiklik olan ve kayıp kuşağın oluşmasına neden olacak) eğitim hakkına sahip olmamak dahi onlar için bir şikayet sebebi olmamaktadır.

Dünya günümüzde Covid-19 gibi virüslerin yayılmasını engelleme ve tedavisini bulma çabasıdayken, bu insanların 2017 yılından buyana bu kamplarda her türlü virüsle ve birçok bulaşıcı hastalıklarla yüzleştiğini ve mücadele ettiğini unutmamak gerekir. Tüm sorumluluğu ve suçu, ekonomik olarak sıkıntılar yaşayan,

topraklarında yüksek nüfus yoğunluğuyla 160 milyona yakın insanı barındıran Bangladeş'te bulmak adil olmayacaktır (Crabtree, 2010: 42). Çoğunlukla Müslüman ülkelerin (Türkiye; İHH, Kızılay, TİKA vb., Suudi Arabistan, Pakistan), sivil toplum kuruluşlarının (Sınır Tanımayan Doktorlar vb.), Dünya Gıda Programı (Birleşmiş Milletler) ve gönüllü insanların yardımlarıyla ayakta kalmaya çalışan bu sığınmacı kampları, insan ve organ ticareti yapan yasa dışı örgütlerin de hedefindedir. Kısacası, tüm bu sorunları iyi anlayabilmek için sorunların başladığı yere, yani Arakanlıların Müslüman olduğu dönemlere gitmek ve sonrasında yaşanan gelişmelere değinmek gerekmektedir.

1. İmparatorluk Dönemi ve Sonrasında Yaşanan Gelişmeler

Myanmar topraklarında bin yıldan fazladır yaşayan Arakanlılar, 670 bin km² alana sahip Myanmar'ın sadece 50 bin km²lik kısmında yaşamalarına rağmen bu topraklar dahi onlara çok görülmuş, ülkeden sürgün edilmeye çalışılmışlardır. Myanmar askeri yönetimi bu zulmü gerçekleştirirken haklı gösterme çabaları içinde kimi iddialarda bulunmuş, Arakanlıların 'İngiliz sömürgesi döneminde Bangladeş'ten getirilen işçiler' olduğunu iddia etmiştir. İşin tarihsel kısmına bakılırsa Arakanlı Müslümanlar, Myanmar'ın kendine ait olduğunu iddia ettiği topraklarda bin yıldan fazladır yaşamakta, bölgede bulunan birçok tarihi belge ve eser de bu durumu kanıtlanmaktadır (Akhavan, 2019: 30-31).

M.S. 8. yüzyılda Arabistan coğrafyasından Çin (İpek Yolu) ve Hindistan'a (Baharat Yolu) doğru yönelen Arap tüccarlar, gemileri büyük okyanuslara dayanıksız olduğu için kıyı şeridini takip ederek daha güvenli yollardan Çin ve Hindistan'a ulaşmışlar, Myanmar ve Arakan topraklarını hem mallarının sevkiyatı hem de güvenli bir liman olduğu için kullanmışlar, bölgeye han ve kervansaraylar da yapmışlardır. Önemli bir ticaret ve konaklama merkezi olan Arakan coğrafyası o dönem dahi Jeopolitik önemini korumuş, birçok medeniyetin ele geçirmeye çalıştığı bir yer olmuştur. Arap tüccarların bölgeyi koruyup kollamasıyla daha güvenli bir ortam oluşmuş, ticaret akışında da bir sorun yaşanmamıştır. Bu Arap tüccarların dürüstlüklerinden etkilenen Arakanlılar gönüllü olarak Müslümanlığı seçmişler, günümüze kadar bu dinin inancıyla yaşamışlardır.

Bölgede yaşanan tüm tarihi olayları önceleri Türk ve Portekizli kaşifler, sonrasında da İspanyol ve İngiliz gezginler yazmışlar, Arakanlıların bölgede etkin ve hakim bir güç olduğundan bahsetmişlerdir. 15. ve 17. yüzyıllar arasında Arakan İslam İmparatorluğu'nu kuran bölgedeki yerli Müslüman halk, iki yüzyıl kendi imparatorlukları altında, iki yüzyıl da Babür İmparatorluğu egemenliği altında huzur ve barış içinde yaşamışlardır. Bölgedeki barışın bozulması ise uzun sürmemiştir (Mukherjee, 2019: 38).

Hindistan asıllı olan Burmalı Budistlerin Arakan topraklarını 1784 yılında işgalinden sonra şiddet ve çatışma ortamları başlamış, günümüze kadar devam etmiştir. Belirtmek gerekir ki Burmalıların 1784 işgali de uzun sürmemiş, Hindistan coğrafyasının hemen hemen çoğu kısmını ele geçiren, 'üzerinde güneş batmayan İmparatorluk' adıyla anılan İngilizler 1824 yılında Arakan bölgesini işgal etmiş, bölge 1937 yılında özerk olmaya başlamış, 12 Şubat 1947 yılında yapılan Panglong Anlaşması ile bağımsızlık süreci devam etmiştir (Storai, 2018: 2).

Kısacası, Burma devletinin 1948 yılında resmi anlamda İngilizlerden ayrılarak bağımsızlığını ilan etme sürecinin öncesinde de sonrasında da Arakanlı Müslümanlar açısından pek bir olumlu gelişme yaşanmamış, tüm avantaj Burmalı Budistlerin eline geçmiştir. Bölgede yaşanan ve olmaması gereken en kötü gelişme, İngilizlerin 'Birmanya' adını verdiği bu bölgeyi işgalci Budist Burmalılara bırakmış olmasıdır. Bin yıldan fazladır bu bölgede egemen güç olan Arakanlı Müslümanlar bir günde azınlık durumuna düşmüş, tüm gelecekleri Burmalıların takdirine bırakılmıştır.

İngilizlerin, geçmişte dünyanın birçok bölgesinde yaptığı gibi Myanmar topraklarından ayrılırken de yaptığı ilk plan, Budistlerin ve Müslümanların birbirleriyle çatıştığı ve ülkenin hamisi olma mücadelesinde birbirlerini katlettiği bir ortamın oluşmasıdır. Bu plana uygun ilk gelişme de 1942 yılında Burmalıların binlerce Arakanlı Müslümanı öldürdüğü olaylardır. Bu yıllardan itibaren Bangladeş'e (26 Mart 1971'den önce Doğu Pakistan), Hindistan'a, Suudi Arabistan'a, Pakistan'a ve Malezya'ya doğru zorunlu göçe maruz kalan Arakanlılar, 2012 ve 2017 katliamlarından sonra da aynı acı senaryoyla yüzleşmişlerdir.

Elbette ki tüm bu süreçlerin oluşmasında 1962 yılında gerçekleşen askeri darbenin de önemli bir rolü olmuştur. Burmalı bir siyasetçi olan General Ne Win önderliğinde gerçekleşen askeri darbe sonucunda ilk gerçekleştirilen eylemlerden birisi Arakanlı Müslümanların etnik temizliğe ve ayrımcılığa uğraması olmuştur. Bu yıllardan sonra Arakanlılar birçok alanda hak ihlallerine maruz kalmış, bu koşullar bir domino etkisiyle tüm Arakan coğrafyasına yayılmıştır (Storai, 2018: 4). Ayrıca bu hah ihlallerinden bahsetmek gerekirse şunlar söylenebilir.

2. Arakanlı Müslümanların Yaşadıkları Hak İhlalleri

Bilindiği üzere İngilizlerin Myanmar coğrafyasından ayrılmasından önce de Arakanlılara yönelik zulümler devam etmiş, 1942 yılındaki büyük katliamla zirve noktasına ulaşmıştır. General Ne Win'in başında olduğu askeri cunta yönetimi her ne kadar 1962 yılında iktidara gelse de, 1942-62 yılları arasında da ciddi hak ihlalleri yaşanmıştır. 12 Şubat 1958 yılında para birimi olarak 'Myanmar Kyat'ına geçen Burma devleti, Arakanlıların paralarını değiştirmemiş, ülkenin zengin tüccarı olan Arakanlılar tüm birikimlerini kaybetmişlerdir. 1962 darbesinden sonra da hukuk dışı eylemler devam etmiş, Arakan bölgesindeki Müslümanların taşınır-taşınmaz mallarına gerekçe gösterilmeksizin el koyulmaya başlanmıştır. Bin yıldır bölgenin ticaretini yürüten ve Myanmar topraklarını refaha kavuşturan bu insanlar ciddi sıkıntılar yaşamaya başlamışlardır.

Arakanlı Müslümanlar (Rohingyalılar) bu sıkıntıları yaşarken, bölgede (Arakan'da) yaşayan diğer bir Budist topluluk Rakhinelere yönelik herhangi bir ayrıma gitmeyen Burmalı Budistler (askeri cunta yönetimi), 2000'li yıllardan sonra ise Rakhinelere de Arakanlılar üzerine kışkırtmaya başlamış, bir nevi suç ortağı yapmıştır. Uzun yıllar barış içinde yaşayan bu iki topluluk, önce İngilizlerin sonrasında da Burmalı Budistlerin kısırdırma politikası sonucu ciddi çatışma içine girmiştir.

Askeri darbenin yaşandığı 1962 yılından, 1982 yılında kabul edilen vatandaşlık kanununa kadar geçen dönemde kısmi çatışmalar devam etse de asıl hak ihlalleri 1982-2020 yılları arasında yoğunlaşmıştır. 15 Ekim 1982 yılında kabul edilen Burma Vatandaşlık Kanunu ile ülkedeki vatandaşlık haklarını kaybeden Arakanlı Müslümanlar, fırtına öncesi sessizliği yaşamaya başlamışlardır (Kosem ve Saleem, 2016: 212). Bu kanun ciddi anlamda 1987 yılında uygulanmaya başlanmış, 1992 yılından sonra Arakanlıların üzerindeki baskılar artmaya başlamıştır. Rakhinelere gibi ülkenin kurucu unsuru olmalarına rağmen Arakanlıların Bangladeş'ten getirilen işçiler oldukları iddia edilmiştir (Ullah, 2011: 151-152).

Myanmar topraklarında yüze yakın dil konuşulurken, yüz elliye yakın da etnik ve dini topluluk varken Arakanlı Müslümanların hedef alınmasının nedeni, hem ülkenin kurucu unsuru olmaları hem de ticari zenginliklerinin Burmalı Budistleri rahatsız etmiş olmasıdır. En önemli haklarından birisi olan vatandaşlık hakları ellerinden alınan bu insanlara 'beyaz kimlik (white card)' adında bir belge verilmiş, ülkelerinde hem 'vatansız' hem de 'ülke içinde yerinden edilmiş kişiler' (bu durum 2012 ve 2017 katliamlarıyla hukuksal bağlamda kanıtlanmıştır) konumuna düşmüşlerdir (Haque, 2017: 459).

Arakanlıların yaşadıkları bir diğer hukuksal ihlal ise seyahat ve ticaret özgürlüklerinin kısıtlanması durumudur. Hem ülke içinde hem de ülke dışındaki ticari faaliyetlerine devam etmek için seyahat etmek zorunda olan bu kişilerin yaşadıkları bu ihlaller, birçok açıdan ticari kayıplarıyla sonuçlanmıştır. Ayrıca, bu tarz bir insan hakkı ihlali yetmezmiş gibi, eğer bir ticari işletme açmak isterlerse bir Budist'i ortak etme zorunluluğu da getirilmiştir. Hiçbir sermaye katkısında bulunmayan Rakhine ya da Burmalı Budistler bu ticari işletmenin yüzde elli hissedarı olmuştur. Tüm bu kısıtlamalardan sonra yapacakları tek iş balıkçılık ve ormancılık olan Arakanlıların bu işleri yapmalarının da önüne geçilmeye çalışılmıştır. Nehirleri kurutmaya ve ormanları yakmaya başlayan askeri cunta yönetimi, bu toplumu işsiz, evsiz ve aç bırakarak soykırıma maruz bırakmıştır.

Sonuç itibarıyla, 2012 ve 2017 yılındaki isyan hareketlerinin bir anda oluşmadığı yukarıdaki bilgilerden de anlaşılmaktadır. Arakanlı Müslümanların yaşadıkları diğer hak ihlalleri arasında da şunlar yer almaktadır; ibadet özgürlüğünün engellenmesi; zorla Budist yapma çabaları; evliliklerin zorlaştırılması (evlenmeleri karşılığında yüksek bedelli rüşvet, haraç vb. istenmesi); ikiden fazla çocuk yapmalarının yasaklanması; 2017 öncesinde yüzbinlerce Müslümanın yaşadığı iki büyük Arakan şehrinde sadece iki doktorun yer alması; ilaç ve tedaviye erişim imkanlarının kısıtlı olması (Brooten, 2015: 137-138)); yardım örgütlerinin bölgeye erişiminde Myanmar askeri yönetimi tarafından zorluk çıkarılması (her ne kadar 2008 Nargis kasırgasından sonra bu durum azalsa da günümüzde ciddi kısıtlamalar vardır); özel sektörde ya da devlet kademelerinde çalışmalarının yasaklanması; eğitim haklarından mahrum bırakılmaları...

Görüldüğü üzere tüm bu hak ihlalleri, geçmişte yapılmış insan hakları anlaşma ve sözleşmelerinin yok sayıldığını ve bu Müslüman toplumun etnik temizlik ve soykırıma maruz bırakıldığını göstermektedir (Uluslararası Ceza Mahkemesi'nin Eylül 2018 kararına bakılabilir- Davies ve Hall, 2019: 1). 2012 ve 2017 döneminde Myanmar'da yaşanan baskılar sonucu, 2012 yılından sonra 300 bine yakını, 2017 yılından sonra da 1 milyona yakını Bangladeş'e zorunlu göç eden Arakanlı Müslümanların sığınmacı ve mülteci hakları bağlamında ne tür sıkıntılar yaşadığına ve hangi haklara sahip olduğuna da değinmek gerekmektedir (Fair, 2018: 68).

3. Hukuki Bağlamda Kavramsal Yapı

Tüm bu yaşanan hukuksal ihlaller bağlamında sığınmacı ve mülteci anlaşmalarından bahsetmek gerekirse ciddi problemler de ortaya çıkmaktadır. Bunun en büyük nedeni, ne Myanmar'ın ne de Bangladeş'in 1951 Mültecilerin Hukuki Statüsüne Dair Cenevre Sözleşmesi vb. sığınmacı ve mülteci anlaşmalarında imzalarının olmamasıdır (Parnini, 2013: 295). Bu anlaşma ve sözleşmelerin eksik yönleri olsa da, bugüne kadar birçok mülteci protokolünü etkilemiş, halen dahi güncelliğini korumaktadırlar.

BMMYK (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği) gibi örgütlerin destekleriyle imzalanan bu anlaşmaların eksik yönü ise, kanun maddeleri içinde mülteci tanımı varken sığınmacı kavramının net bir şekilde açıklanmamış olmasıdır. Mülteci anlaşma ve sözleşmelerinin yapıldığı dönemlerde sığınmacı kavramının ortaya çıkmamasının en büyük nedeni ise, mültecilik haklarıyla sorunların çözüldüğü gerçeğidir. Tüm bu olaylar bağlamında verilecek örnek ise, Norveçli kaşif ve insan hakları savunucusu Fridtjof Nansen'in Milletler Cemiyeti'nde görev aldığı süre zarfında zorunlu göçle ilgilendiği ve Beyaz Ruslar'la başlayan zorunlu göç sürecinin özellikle Nansen Pasaportu bağlamında çözüldüğü gerçeğidir. Kısacası, zorunlu göçe maruz kalan bu kişilerin sadece mültecilik statüsü alarak insan hak ve özgürlüklerine kavuşacakları düşüncesi sığınmacı kavramını geri plana itmiştir.

Günümüzde ise o dönemde yaşanan sığınmacı sorunlarının benzerleri devam etmektedir. 2010 yılında başlayan Arap Baharı ile Ortadoğu ve Kuzey Afrika coğrafyasında, özellikle Suriye gibi ülkelerde ciddi insani ihlaller yaşanmış, bu insanlar ya ülke içinde yerinden edilmiş kişiler olmuş ya da ülke dışına çıkarak sığınmacı ya da mülteci olmuştur. Aynı süreç 2012 ve 2017 yılından sonra Myanmar'ın Arakan bölgesinde Müslümanlara karşı da yaşanmıştır (Chatterjee, 2016: 62).

3.1. Sığınmacı (Şartlı Mülteci) ve Mülteci Kavramları

Uluslararası arenada 'teorik' olarak sığınmacı kavramı yerine mültecilik kavramı kullanılmasına rağmen, günümüz dünyasında 'uygulama' alanına bakıldığında sığınma olayları daha çok yaşanmaktadır. Bu konu bağlamında örnek vermek gerekirse, Türkiye gibi ülkelerin sığınmacı kavramını kendi ülke jeopolitik perspektifine göre düzenledikleri durumundan bahsedilebilir. Bu tür toplu zorunlu göç tanımlarını Arakanlılar bağlamında değerlendirmek gerekirse, hukuksal anlamda 'sığınmacı' olan Arakanlı Müslümanlar açısından aşağıdaki tanım yol gösterici olacaktır. Ayrıca, tanımın ikinci kısmında yer alan 'vatandaşlığı olmayan' bölümü doğrudan Arakanlıları ilgilendirmektedir.

“Sığınmacı (şartlı mülteci); Avrupa ülkeleri dışında olan olaylar nedeniyle; dini, ırkı, milliyeti, siyasi görüşü veya belli bir sosyal gruba mensup olmasından dolayı zulme uğrama korkusu olan ve zorunlu olarak ülkesinin dışına çıkmak durumunda kalan vatandaştın, ülkesinin korumasından yararlanamaması veya söz konusu korkudan dolayı yararlanmak istememesi durumunda; ya da, vatandaşlığı olmayan (vatansız) kişinin, önceden ikamet ettiği ülkenin dışında bulunması, oraya dönememesi veya söz konusu korkudan dolayı dönmek istememesi durumunda, gerekli yasal işlemlerin ardından verilen statünün adıdır” (T.C. Mevzuat Bilgi Sistemi, 2013: 12038).

Arakanlılar Myanmar'dan kaçıp Bangladeş'e geldiklerinde 'sığınmacı' olmuşlar, 'mültecilik' statüsü (vatandaşlığa yakın haklar içeren bir üst statü) kabul edilene kadar bu hukuksal statü içinde yer almak zorunda kalmışlardır. Aşağıdaki tanımda da BMMYK'nin toplantısında imzalanan 1951 Cenevre Mülteci Sözleşmesi'nin mülteci tanımı yer almakta, Arakanlıların asıl sahip olmaları gereken statüden bahsedilmektedir.

“Mülteci, 1 Ocak 1951'den önce meydana gelen olaylar nedeniyle, ırkı, dini, milliyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen; yahut milliyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunuyorsa, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen kişi ya da kişiler olarak tanımlanmaktadır” (UNHCR, 2010: 14).

1951 Cenevre Mülteci Sözleşmesi'nin diğer maddelerinde de net bir biçimde yer alan, tarih ve bölge kısıtlamasına neden olan aşağıdaki kanun maddeleri, 1967 New York Protokolü ile kaldırılmıştır.

a) “1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da meydana gelen olaylar [1. maddenin B(1/a) fıkrası];

veya,

b) 1 Ocak 1951'den önce Avrupa'da veya başka bir yerde meydana gelen olaylar anlamında anlaşılacak ve her taraf devlet bu sözleşmeyi imzaladığı, tasdik ettiği veya ona katıldığı sırada, bu sözleşmeye göre taahhüt

ettiği ve yükümlülükler bakımından ise bu ifadenin kapsamını belirten bir beyanda bulunacaktır” [1. maddenin B(1/b) fıkrası] (UNHCR, 2010: 15).

Bu hukuksal açıklama ve tanımlarla birlikte anlatılması gereken diğer bir durum ise, Arakanlı Müslümanların uluslararası hukuktan kaynaklı haklarının olduğu gerçeğidir. Hukuksal bağlamda bu temel bilgilerden bahsetmiş olmak Arakanlıların elde etmeleri gereken statüleri bilmek açısından elzem olmuştur. Bu hakların yanında, Arakanlı Müslümanların sığınmacı kampına vardktan sonra yaşadıkları sıkıntılara ve Uluslararası anlaşmalar bağlamında sahip oldukları haklara da değinmek gerekmektedir.

4. Sığınmacı Kampının Kuruluşu ve Geri Göndermeme (Non-Refoulement) İlkesi

Özellikle 2017 yılının Ağustos ayındaki yoğun çatışmalardan kaçarak Myanmar’ın Arakan eyaletinden Bangladeş’e doğru zorunlu göçe maruz kalan ya da ülke içinde yerinden edilmiş kişiler durumuna düşen Arakanlı Müslümanların yaşadıkları zulümler sonra ermemiştir. Bir sorun biterken diğerinin başlamasının nedeni Bangladeş’teki Kutupalong sığınmacı kampında yaşanan sorunlardır. Toplamda 850 bine yakın nüfusa sahip bu kamp ve çevresindeki küçük kamplar (toplam kamp sayısı 11’dir), 1.5 milyon nüfuslu Atma Kampı (Türkiye-Suriye sınırında, İdlip)’nin varlığından önce dünyanın en büyük sığınmacı kampıydı. Üçüncü sırada ise 200 bin nüfuslu Kenya’daki Dadaap sığınmacı kampı yer almakta, bu üç kampta da ciddi sıkıntılar devam etmektedir. Bu kamplar içinde en kötü koşullara sahip olanı ise Arakanlıların yaşadığı Kutupalong Sığınmacı Kampı’dır (detaylı incelemeler yapıldığında da kampın ilk olarak 1992 sığınmacı akınıyla gündeme geldiği ortaya çıkmaktadır-Akhter ve Kusakabe, 2014: 226).

Günümüzde halen Bangladeş’teki bu kamplarda yaşayan Arakanlı Müslümanların, Myanmar ordusunun ve ülkede yaşayan Budist milliyetçilerin baskı ve şiddetinden kaçmalarından dolayı uluslararası korumaya hakları mevcut görünmektedir (Ahsan, 2018: 10). Bu haklardan ilki Geri-göndermeme (Non-refoulement) ilkesi hakkıdır. Bu kanun maddesi bağlamında, zorunlu göçe maruz kalan kişi ya da kitlelerin zulüm gördükleri ülkeye geri gönderilmemeleri ve gerekli sığınma hakkına sahip olmaları elzem olmaktadır (Chatterjee, 2016: 62). Bahsedilen ve bir nevi Uluslararası Toplum nezdinde ‘Jus Cogens (Buyruk Kural)’ olarak nitelendirilmeye başlanan bu kural, Arakanlıların sahip olması gereken önemli bir hak olmaktadır. Aşağıda da bu madde açıklayıcı bir şekilde yer almaktadır.

Geri-göndermeme (Non-refoulement) ilkesi: “Hiçbir taraf devlet, bir mülteciyi, ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatı ya da özgürlüğü tehdit altında olacak ülkelerin sınırlarına, her ne şekilde olursa olsun geri göndermeyecek veya iade etmeyecektir” (UNHCR, 2010: 29-30). Bu hukuksal süreçten bahsettikten sonra, devam eden konularda da Arakanlı sığınmacıların ne tür hakları olduğundan, hangi ülke ve örgütlerin yardımlarıyla hayatta kaldıklarından bahsedilecek, kimi uluslararası anlaşmalardan da bahsedilecektir.

4.1. Kutupalong Sığınmacı Kampı ve Yardım Örgütleri

Yaşanan sığınmacı hareketiyle ilgili bilinmesi gereken ilk gerçek, sığınma hakkının insan hakları ve sözleşmeleriyle garanti altına alındığı ve bir önceki konuda bahsedildiği gibi geri-göndermeme ilkesi ile bir bütünlük teşkil ettiğidir. Bu bağlamda akla gelecek en önemli yazılı belge ise İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi olmaktadır. Aşağıda bu beyannamenin ilgili maddesinden bahsedilmiştir.

1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 14(1). Maddesi: “Herkesin, zulüm altındayken başka ülkelere sığınma ve sığınma olanaklarından yararlanma hakkı vardır” (United Nations, 2011: 14/1). Tüm bu bilgiler ışığında görülmektedir ki, ‘sığınma’ ve ‘geri-göndermeme’ hakkı Arakanlı Müslümanlara tek başına uluslararası anlaşma ve sözleşmeler perspektifinde verilmiş, bu hakların bir ülke tarafından verilmesine gerek kalmamıştır. Bu kavramsal açıklamalardan sonra, sığınmacı kampında yaşanan gelişmelere ve yardım çabalarına değinmek gerekirse de şunlar söylenebilir.

Bilindiği üzere bölgeye yardımlarını ulaştıran ülkelerden ilki Türkiye’dir. Türkiye, İHH İnsani Yardım Vakfı, TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı), Kızılay vb. yardım kuruluşlarıyla 2017 yılından günümüze kadar bölgede aktif bir şekilde yardım faaliyetlerine devam etmektedir (Türk teşkilatlar ilk yardım kuruluşlarından olduğu için sığınmacı kampının yer aldığı ilk yerleşim yeri de ‘Türk Tepesi’ adını almıştır). Bunların dışında, Bangladeş, Pakistan ve Suudi Arabistan gibi ülkelerin, sivil toplum kuruluşlarının (Sınır Tanımayan Doktorlar-MSF vb.) ve BM (Dünya Gıda Programı vb.) gibi uluslararası örgütlerin çabalarıyla 2017-2018 yıllarında 1 milyona yakın insan Kutupalong Sığınmacı Kampı’nda hayatta kalmış, kamptan her yıl 50 bin sığınmacı eksilmiş (bir sonraki konuda nedenlerinden bahsedilecektir), 2020 yılı itibarıyla bu sayı

850 bine kadar düşmüştür (net sayının bilmemesinin nedeni, hem Arakanlıların vatansız olması hem de Bangladeş'e vardıklarında kayıt altına alınacakları bir merkezin olmamasıdır - Brooten vd., 2015: 718-721).

Ayrıca, bu ülkelerin ve yardım örgütlerinin çabalarıyla seyyar hastanelerin kurulduğu, bambu ağaçlarından evlerin yapıldığı, kısıtlı da olsa temiz içme suyuna erişimin sağlandığı koşullar oluşmuş ama tüm bunlar yetersiz kalmıştır. 850 bin sığınmacı için ayda ortalama 20 milyon dolar harcandığı hesap edildiğinde, kısıtlı sayıdaki ülke ve yardım kuruluşunun bu yükün altından kalkması imkansız gibi görünmektedir. Nasıl ki 2015'teki Suriyeli sığınmacı akınında Avrupa Birliği ülkeleri ortak yükümlülük görevlerini (Dublin I-II Anlaşmalarında yer alan) yerine getirmekte zorladılarsa, Uluslararası Toplum da Arakan'da yaşanan zulme sessiz kalmış, sığınmacı kamplarındaki yardımlara da gerekli desteği sağlayamamıştır.

5. Sığınmacı Kampında Barınma, Sağlık ve İnsan Ticareti İle İlgili Sorunlar

Myanmar ile Bangladeş arasında yer alan Naf nehrini zorlu ve çetrefilli yollarla geçmeyi başarabilenler için umut yolculuğu değil hayatta kalma mücadelesi başlamış, çoğunluğunu kendi imkanlarıyla kurdukları, derme çatma çadırlar ve bambu ağaçlarından oluşan Kutupalong Sığınmacı Kampı'nın sayısının artmasıyla bu insanlar, zorlu barınma ve sağlık koşullarıyla yüzleşmeye başlamışlardır. 2017 yılının Ağustos ayında başlayan bu zorunlu göç süreci günümüze kadar tüm hızıyla devam etmiş, katlanarak artan sorunlar bir domino etkisiyle dünyanın diğer bölgelerine de yayılmış, tüm bu koşullar sığınmacı ve mültecilere yardım hareketlerini de tetiklemiş ve gönüllülere ilham vermiştir (Kutupalong Sığınmacı Kampı'nda çok fazla gönüllü olması bu durumun bir kanıtıdır). 'Dünyanın en fazla zulüm yaşayan etnik topluluğu'nun (BM açıklamalarına göre) dünyanın en kötü şartlarına sahip sığınmacı kampında kalması birçok yardım kuruluşunun ve gönüllünün bölgeye gelmesini sağlamıştır (United Nations Human Rights Council, 2017). Bu pozitif sürece rağmen yaşanan birçok olumsuzluk da mevcuttur. Bunlardan bazıları aşağıda sıralanacaktır.

İlk durum, barınakların korunaksız olması ve mart-nisan-mayıs aylarında yağın muson yağmurlarının (günlerce, aralıksız ve yoğun yağın yağışlar), tepelerin üzerinde kurulu sığınmacı kamplarında toprak kaymalarına ve binlerce insanın ölmesine neden olmasıdır. Her yıl kamptaki nüfusun 50 bin civarında azalmasının nedenleri arasında bu da vardır. Yardım örgütlerinin çabaları yetersiz kalabilmekte, hassas gruplar içinde yer alan kadın, çocuk ve yaşlılar için zorluklar katlanarak artmaktadır. Ayrıca, bölgeye gelmeden önce Myanmar'da yaşadıkları zulüm, işkence ve yakınlarını kaybetmiş olmaları da stres, travma gibi psikolojik sorunları da beraberinde getirmiştir (Riley vd., 2017: 305-306).

Bilindiği üzere kampın nüfusu çok olduğu için bölgede yer alan seyyar hastaneler, doktorlar ve ilaçlar da yetersiz kalmakta, hava koşulları da hastanelere ulaşımı zorlaştırmaktadır. Bilinmelidir ki, Covid-19 gibi virüslerin dünyayı bütünüyle sardığı dönemden önce de bu kamplarda bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmekteydi (Alam, 2018: 23-24). Difteri, dizanteri, kolera, grip, hepatit, sıtma, tetanos ve zatürre gibi birçok hastalığın kol gezdiği kampta, hastalıktan ölmüş ve ölmek üzere olan insan sayısı da az değildir (Milton vd., 2017: 942-4).

Son olarak belirtilecek konu ise insan ve organ ticareti ile ilgili kısımdır. İnsan tacirleri, Arakanlı Müslümanların bulunduğu bu kamplarda işleri kolaylaştırmak için zamanında (1970'lerden sonra) bu bölgeye yerleşmiş Arakanlıları kullanması tepkilere de neden olmuş, iyi bir iş ve parlak bir gelecek vaadiyle kandırılan kamp sakinleri içinde özellikle kadınlar insan ticaretinin merkezine oturmuş, çocuklar ise organ ticaretinin hedefine girmiştir (Suriyelerin 2015 yılında Balkanlar'dan Avrupa'ya geçiş güzergahında da binlerce kadın ve çocuk kaybolmuş, sonradan yapılan araştırmalarda bu insanların insan ve organ tacirlerinin ellerine geçtikleri tespit edilmiştir).

Sonuç

Arakanlı Müslümanların sorunları temel argümanlar bağlamında çözülmediği takdirde diğer tüm çözümler geçici ve yetersiz nitelikte kalacaktır. Sorunların kökenine inip çözüm yolu bulunabilmesi için askeri cunta yönetiminin (uyuşturucu vb. yasadışı işleri kontrol eden devlet) iç ya da dış müdahale ile devrilmesi, radikal Budist grupların da (Myanmar'daki Budistleri Müslümanlara karşı kışkırtan 969 hareketinin lideri Aşin Wirathu vb.) etkinliğinin azaltılması gerekmektedir. 53 milyon nüfuslu Myanmar topraklarında 750 bine yakın Budist rahibin olduğu ve çoğunun da ciddi bir nüfuzla sahip olduğu ve üst düzey yetkilerle donatılmış elit topluluklar oldukları dikkate alındığında, ülke içinde yaşanan ayrımcı ve şiddet dolu sorunları çözmek imkansız hale gelmektedir. Bu yaşanan gelişmelerin bir diğer önemli nedeni ise bölgede var olan petrol ve doğalgazın kontrolünü ele geçirmeye çalışan Çin, ABD ve Hindistan gibi ülkelerin bu amaçlarından vazgeçmemeleridir. Yüzyıllardan beridir Bengal körfezinde jeopolitik önemini ve stratejik üstünlüğünü

koruyan Arakanlı Müslümanlar, 1784 yılından itibaren ciddi bir zulme maruz kalmaya başlamışlar, bu zulümler 1942-1982-2002 ve 2017 yıllarından itibaren katlanarak artmıştır.

Ayrıca, yaşanan zorlukların temelinde yer alan diğer bir sorun da, vatandaşlık hakları ellerinden alınan Arakanlıların 1982 yılından itibaren birçok hak ihlaliyle karşı karşıya kalmış olmaları ve zamanla başka ülkelere zorunlu göçe maruz kalmış olmalarıdır. Hukuksal ve sosyolojik olarak düşünüldüğünde, vatandaşlık problemi çözüldüğü sürece Arakanlı Müslümanların yakın bir gelecekte Myanmar'a geri dönmesi mümkün görünmemektedir. Myanmar topraklarında kalan 400 bine yakın insan ise ya Myanmar'ın dağlık arazilerinde ya da sığınmacı kamplarında hapis hayatı yaşamaktadır (Pedersen, 2019: 10). Sınırın öteki kısmında, yani Bangladeş'teki Kutupalong Sığınmacı Kampı'nda ise ciddi sorunlar cereyan etmeye devam etmekte, bu sorunlar yardım örgütlerinin çabaları ile aşmaya çalışılmaktadır. Özellikle beslenme, barınma, sağlık ve eğitim haklarından ciddi anlamda yoksun kalan Arakanlılar, Türkiye ve Bangladeş gibi ülkelerin, Sınır Tanımayan Doktorlar gibi STK'ların ve diğer gönüllü kişilerin çabalarıyla hayatta kalmaya devam etmekte, tüm dünyanın gözünü kapatıp sessiz kaldığı bu etnik temizlik ve soykırıma maruz kalmalarından dolayı derin izler de taşımaktadırlar.

Arakanlı Müslümanların, psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve politik bağlamda analiz edilip çözülmesi gereken sorunları, 'temel ihtiyaçlarının dahi çözülemediği' aşamanın ötesine geçememektedir. Vatanlarına dönecekleri umuduyla yaşayan bu insanlar, sığınmacı statüsünden mültecilik statüsüne geçme imkanları da oluşmadığı için, en azından Bangladeş hükümeti tarafından, Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin sahip olduğu 'geçici koruma' statüsüne benzer bir statüye dahil edilmeleri mantıklı olacaktır (böylece beslenme, barınma, sağlık ve eğitim haklarına erişimleri de kolaylaşacaktır).

Eski BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın çabalarıyla oluşturulan 'Arakan Danışma Komisyonu' çerçevesinde sunulan çözümlerin ciddi bir başarıya ulaşamaması, sorunların sadece Myanmar bağlamında politik yollarla çözülemeyeceğini, Türkiye, Bangladeş, Hindistan, Çin ve ABD gibi ülkelerin de dahil olduğu hukuksal çözüm yollarının da denenmesi gerektiğini göstermiştir. Bin yıldan fazladır yaşadıkları bu coğrafyadan koparılan Arakanlı Müslümanların, ya en kısa zamanda Uluslararası Barış Güçleri eşliğinde Myanmar'daki topraklarına geri dönüp vatandaşlık vb. haklarını geri almaları ya da Bangladeş'te kaldıkları süre zarfında 'geçici koruma' ya da 'mülteci' statüsüne dahil edildikleri bir hukuksal çözüm yolunun bulunması gerekmektedir. Tarihsel bakımdan yaşanan tüm bu durumlara bakıldığında ise, ilk seçeneğin gerçekleşme imkanı düşük görünmekte, bu insanların, 'dünyanın en çok zulüm gören halkı' olduğu gerçeği yine değişmemektedir.

Kaynakça

- Ahluwalia, P., Toby, M. (2018). The Rohingya Crisis: Another Failure of the International System. *Social Identities: Journal for the Study of Race, Nation and Culture*, 24(3), 291-292.
- Ahsan, S. B. (2018). The Rohingya Crisis: Why The World Must Act Decisively. *Asian Affairs*, 49(4), 571-581.
- Akhavan, P. (2019). The Radically Routine Rohingya Case: Territorial Jurisdiction and the Crime of Deportation Under the ICC Statute. *Journal of International Criminal Justice*, 17(2), 325-345.
- Akhter, S., Kusakabe, K. (2014). Gender-based Violence Among Documented Rohingya Refugees in Bangladesh. *Indian Journal of Gender Studies*, 21(2), 225-246.
- Alam, M. (2018). Enduring Entanglement: The Multi-Sectoral Impact of the Rohingya Crisis on Neighboring Bangladesh. *Georgetown Journal of International Affairs*, 19, 20-26.
- Brooten, L. (2015). Blind Spots in Human Rights Coverage: Framing Violence Against the Rohingya in Myanmar/Burma. *Popular Communication*, 13(2), 132-144.
- Brooten, L., Ashraf, S. I., Akinro, N. A. (2015). Traumatized Victims and Mutilated Bodies: Human Rights and the 'Politics of Immediation' in the Rohingya Crisis of Burma/Myanmar. *International Communication Gazette*, 77(8), 717-734.
- Chatterjee, A. (2016). Migrants at Sea: Case Studies of Syrians and Rohingyas. *Maritime Affairs: Journal of the National Maritime Foundation of India*, 12(2), 58-70.
- Crabtree, K. (2010). Economic Challenges and Coping Mechanisms in Protracted Displacement: A Case Study of the Rohingya Refugees in Bangladesh. *Journal of Muslim Mental Health*, 5(1), 41-58.

- Davies, S. E., Hall, I. (2019). Commentaries on the International Criminal Court Decision on Bangladesh and the Rohingya People, *Australian Journal of International Affairs*, 73(1), 1-1.
- Fair, C. C. (2018). Rohingya: Victims of a Great Game East. *The Washington Quarterly*, 41(3), 63-85.
- Haque, M. M. (2017). Rohingya Ethnic Muslim Minority and the 1982 Citizenship Law in Burma. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 37(4), 454-469.
- Kosem, S., Saleem, A. (2016). Religion, Nationalism, and the Rohingya's Search for Citizenship in Myanmar. In *Muslim Minority-State Relations* (ss. 211-224). Palgrave Macmillan, New York.
- Lewis, D. (2019). Humanitarianism, Civil Society and the Rohingya Refugee Crisis in Bangladesh. *Third World Quarterly*, 40(10), 1884-1902.
- Milton, A. H., Rahman, M., Hussain, S., Jindal, C., Choudhury, S., Akter, S., Efrid, J. T. (2017). Trapped in Statelessness: Rohingya Refugees in Bangladesh. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14(8), 942.
- Mukherjee, K. (2019). The Ethnic Minority Question and Rohingya Crisis in Contemporary Myanmar. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 39(1), 26-43.
- Parnini, S. N. (2013). The Crisis of the Rohingya as a Muslim Minority in Myanmar and Bilateral Relations with Bangladesh. *Journal of Muslim Minority Affairs*, 33(2), 281-297.
- Pedersen, M. B. (2019). The ICC, the Rohingya and the Limitations of Retributive Justice. *Australian Journal of International Affairs*, 73(1), 9-15.
- Riley, A., Varner, A., Ventevogel, P., Taimur Hasan, M. M., Welton-Mitchell, C. (2017). Daily Stressors, Trauma Exposure, and Mental Health Among Stateless Rohingya Refugees in Bangladesh. *Transcultural Psychiatry*, 54(3), 304-331.
- Storai, Y. (2018). Systematic Ethnic Cleansing: The Case Study of Rohingya. *Arts and Social Sciences Journal*, 9(4), 1-9.
- T.C. Mevzuat Bilgi Sistemi. (2013). *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu*, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>, Erişim Tarihi: 03.09.2020.
- Ullah, A. A. (2011). Rohingya Refugees to Bangladesh: Historical Exclusions and Contemporary Marginalization. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 9(2), 139-161.
- UNHCR. (2010). *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*, https://www.unhcr.org/3b66c2aa10.pdf?fbclid=IwAR2sGq55XmzF-BtGtWfwu1vLreJ4nplpF0Dm6tg3UNOyYJwqRo_K4d9S7OA#zoom=95, Erişim Tarihi: 20.09.2020.
- United Nations Human Rights Council. (2017). *Human Rights Council Opens Special Session on the Situation of Human Rights of the Rohingya and Other Minorities in Rakhine State in Myanmar*, <https://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=22491>, Erişim Tarihi: 14.09.2020.
- United Nations. (2011). *Universal Declaration of Human Rights*, https://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/eng.pdf, Erişim Tarihi: 10.09.2020.

EXTENDED SUMMARY

As it is known, the problem of asylum seekers, refugees and migration in the world started to increase particularly after the 2010 Arab Spring, its effectiveness in countries such as Syria, Egypt, Algeria, Tunisia, Yemen and Libya continued in a negative way, and spread to many parts of the world. While all these events were occurring, the people who were adversely affected by these processes were individuals and the masses who had to relocate within the country or had to flee the country. In this study, an explanation is tried to be formed in the light of the following information in order to understand the issue well.

As it is known, the processes that started especially with the Syrian Civil War in 2011, have become a problem for both the entire region and humanity. Asylum seeker and refugee movements in all parts of the world have started to gain momentum with the emergence of Syrian, Afghan, Pakistani and Eritrean asylum seekers. One of them has been the Rohingya Muslims, who have just begun to be remembered in the new world agenda, despite the fact that they have been subjected to persecution and discrimination for years. This community, which many countries have been late to bring to the agenda, has been exposed to forced migration according to some, severe violence according to some, and genocide according to others. Even though these people who live in Myanmar (formerly Burma) and have difficulty even in legally becoming citizens of this country are called Rohingyas by Myanmar, they have continued to be Rohingya Muslims for those who know them.

Rohingya Muslims, 'one of the most suffering communities in the world', have been exposed to forced migration from Myanmar to Bangladesh. Even today, this forced migration process continues, and they struggle to survive in difficult conditions in refugee camps called Kutupalong and Nayapara (in Cox's Bazar). Although they have lived in this region for a century, they are labeled as 'Myanmarse' by some countries and as 'Bangladeshi' by Myanmarse. As a matter of fact, these people have lived and are living in this region for centuries, namely on the land of Myanmar. This Muslim community living in the south-west of Myanmar on the coast of the bay of Bengal converted to Islam by Muslim traders who came to the region from the Arabian region became heterogeneous by mixing with these traders. Reaching a multicultural structure was important for both regional trade and peace, and they reached the level to rule the Islamic Kingdom between 1430-1630.

Furthermore, this region, which was affected by the colonial movements of Western countries, continued to be exposed to some persecution movements, as in many parts of the world. The region, which had been under Portuguese colony at the least since the 15th and 16th centuries, entered the British colony from the first half of the 19th century, and clashes continued between Buddhists and Muslims in the region until its independence in 1948, and an atmosphere of peace, albeit partial, was established. In short, the upper authority structure created under the patronage of the colonial powers prevented the conflict situation but could not prevent the ideas of independence. After the independence process, while it was thought that all problems were solved, the opposite scenario emerged, the persecution of Muslims increased between 1942 and 1970 (especially with the atrocities of 2012 and 2017, these oppressions and massacres peaked) during the Cold War, regional conflicts continued between Buddhists supported by China and Muslim communities 'supported by the US and European powers'. It should also be pointed out that in some parts of the study, the issue that the Rohingya Muslims, who were deprived of many rights in the country with the citizenship law that was enacted in 1982 and entered into force in 1987, who had to face many difficulties after these years will be discussed. These people have been deprived of their right to education, freedom of religion and conscience, right to health, in short, human rights and law. Many Rohingya who could not stand these persecutions left Myanmar and sought refuge in countries such as Saudi Arabia, Pakistan, Bangladesh, Laos and Thailand. Before talking about all these processes of rights violations, it will be logical to describe this persecution in Myanmar geographically and historically, and then to address to the legal process. What is more, there are still debates about whether these people, who were forced to migrate and became asylum seeker after August 2017 and were deported to Bangladesh's Cox's Bazar (the world's largest asylum seeker camps; Kutupalong and Nayapara), are asylum seekers, refugees or immigrants, research continues in the social and cultural context.

It should be known that in order to understand the period leading up to the process of becoming an asylum seeker and refugee, it is necessary to analyze the previous period of violations of rights well and to understand how it became the main source of all this persecution with a domino effect. Topics to be discussed in this context will be; 'developments during and after the empire', 'violations of rights experienced by Rohingya Muslims', 'conceptual structure in legal context', 'establishment of the refugee camp and non-refoulement principle', 'Kutupalong Asylum Camp and aid organizations', 'accommodation in the refugee camp, issues about health and human trafficking'. Analyses to be made will also be evaluated from an analogical point of view, and different examples will be used while applying this method.